

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja: Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za en mesec 1 gl. 40 kr
V administraciji prejemani velja: Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za en mesec 1 gl. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznani (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 273.

V Ljubljani, v soboto 28. novembra 1891.

Letnik XIX.

Zasledujmo naše narodne nasprotnike!

Poseben znak velikih narodov v novejšem času je zatiranje maloštevilnih narodov, ki bivajo v njihovem obližju. Odkar se je narodnostna ideja povzpela k toliki veljavi, opazuje se neprestana borba med velikimi in malimi narodi. Osobito Nemci so takó gospodovanja željni, da svojim sosedom ne privoščijo mirnega razvoja in, kjer le mogoče, zavirajo njih napredek. Cesar se sami veselí, tega ne privoščijo drugim. Sosebno moramo to skušati Slovani, ki smo ž njimi v najbližji dotiki. Da nam Nemci iz političnih vzrokov niso prijatelji, to pač spričuje že tisočletna zgodovina. Kraji nekdanjega popolnega slovanskega glasu in Berolin metropola sedanjega cesarstva leži na nekdanji slovanski grudi.

Da imajo sedanji Nemci, naj si bivajo v „Reichu“ ali kje drugod, skomine po krajih inorodnih ljudstev ali da vsaj skušajo raztegniti svoja gospodovanja krila čez „inferiorne rase“, imamo pač dokazov dovolj. V naslednjih vrstah hočemo nekoliko pojasniti nakane naših narodnih nasprotnikov.

I.

Avstrijskim Slovanom se kaj rado podtika, da škilijo preko meje, dasi manjka tacemu natolcevanju realne podlage. Ko bi se vse sodilo in preiskavalo gledé Nemcev s tako animoznostjo kakor gledé Slovanov, zasledilo bi se lahko marsikaj, kar ni hvale in posneme vredno. Slovanski časniki so že večkrat opozarjali, kako kvarno vpliva n. pr. „Gustav-Adolf-Verein“ tudi v narodnem in političnem oziru, dasi ima namen varovati le verske interese po raznih krajih raztresenih protestantskih občin. Narodnih preprirov v Avstriji so brezdvomno v največji meri krivi pač le Nemci, ki hočejo imeti vedno predpravo pred drugimi manjšimi narodi, ki se že vsled natornega zakona nočejo odpovedati svoji individualnosti. Glavno torišče tej borbi

je šolsko polje. Prišel nam je v roke „Deutscher National-Kalender 1891. Jahrbuch zur Pflege deutschen Volkstumes“; knjiga je sicer zagledala beli dan v Berolinu, a se večinoma peča z avstrijskimi zadevami. Nemci v „rajhu“ želé pospeševati „nemštvo“ v Avstriji. Naštejemo iz koledarja nekatere dokaze!

Na str. 4. je članek: „Der Allgemeine deutsche Schulverein zur Erhaltung des Deutschthumes im Auslande.“ Neki dr. Vormeng toži v tem članku, kako je bila pred 50 leti nemška pasma najštevilnejša med narodi kavkaškega pokolenja, a dandanes da to ni več. Presegla je Nemce anglosaksonska in kmalu jih preseže tudi ruska pasma. Blezo čez 100 milijonov ljudi govori angleški kot svoj materini jezik, 70 milijonov nemški, 68 milijonov ruski. (Bržkone še več. Op. pis.) Čez 100 let bota po vsej verljivosti, ako bo tako naprej šlo, nemško pasmo nadkriljevali angleška in ruska, in jo morda doseže španska, ki zdaj šteje krog 40 milijonov. Najbolj — toži dalje člankar — zgublja nemštvo na raztegnjeni jezikovni meji v Avstriji. Ko so tu Čehi, Poljaki, Slovenci, Italijani že davno vravnali svoje postopanje v narodnih zadevah, brigali so se Nemci tako malo za svojo narodnost, da še kot gospodujoči (v Avstriji) niso nemškega jezika proglasili kot državne jezika ter ga tako zavarovali zoper vse neopravičene napade, in da s primernimi zakoni za šolo in cerkev niso zaščitili svojih rojakov raznarodovanja. Z jezikovnimi premembami v pouku in službi Božji so nasprotniki pridobili cele okraje. Tako so bile mnoge nemške občine na Češkem, Kranjskem, Primorskem, Južno-Tirolskem v zadnjih 50 letih nemštvu zgubljene. Še-le ko je nastopila pravna era ministra Taaffe-ja, začele so se zatiranim (?) Nemcem oči odpirati. V obrambo svoje narodnosti osnovali so l. 1880. „Deutsche Schulverein“, ki že čez 10 let blagonsno deluje.

V nemškem cesarstvu so ti napori avstrijskih rojakov našli živahno odobravanje. Osnovale

so se mnoge podružnice, ki so se želele priklopiti (zgoraj imenovanemu) dunajskemu društvu. A to ni bilo dopustljivo po avstrijskih zakonih o društvih. Poleg tega je še odločevalo prepričanje, da se veliki nemški državi ne spodobi podpirati le cislavtanskib Nemcev, nego vse, kjerkoli bivajo izvan cesarstva. Zato se čita v pozivu, ki je bil l. 1881 razglašen iz Berolina na vse Nemce, doslovno: „Ne zadostuje, da se nemške občine v posamnih kronovinah avstrijskih varujejo proti poslovanjenju. Take brambe naj bodo deželni Nemci povsod, kjer so v nevarnosti, da jih kak narod, sovražen nemški kulturi, prikrajša v njih najsvetejšem deležu: nemški omiki.“

Tako je nastal l. 1881 v Berolinu: „Der Allgemeine deutsche Schulverein zur Erhaltung des Deutschthumes im Auslande.“ Društvo se je hitro razširjalo po mestih, kjer so se snovale podružnice. Te so zopet mej seboj v „deželnih ali okrajnih zadrugah“, ki so v zvezi z glavnim vodstvom v Berolinu. Družba šteje v tej devetletni dobi 20 deželnih zadrug ali zvez s 400 podružnicami. Poleg teh je še 9 podružnic, ki niso v zadrugi, in 16 podružnic v inozemstvu. Saksonsko šteje največ in sicer 77 podružnic in krog 10.000 članov (je pač blizu Češkega op. pis.) Brandenburg 58 podružnic — mej temi 11 berolinskih; pruska provincija Saksonska 31 podružnic s 1400 člani. Vseh udov je krog 40.000, letnih prispevkov pa krog 100.000 mark.*) — Te številke so sicer ponosne — ali — priznava dr. Vormeng sam — nikakor ne zadostujejo v oigled 46 milijonov Nemcev; osobito ne, ker Dunajski Schulverein pri 8 mil. avstr. Nemcev veliko več stori. —

Zato pozivlja omenjeni člankar, naj bi Nemci iz narodnega ponosa veliko več žrtvovali za svoje zatirane rojake. V prvi vrsti so mnogojezične kronovine Avstro-Ogerske v potrebi. Akopram dunajski

*) V 269 št. dne 24. nov. smo naznanjali vsled poročila zadnjega izvestja, da društvo ne napreduje, krčijo se podružnice in dohodki, Op. uredn.

LISTEK.

Izza kulis.

Gospod vrednik! Naše takozvano moderno življenje je tako vrejeno, da je loči neka španska stena v dve nejednaki polovici, ki sta zaradi tega zanimivi, ker je jedna solnčna in prozorna, druga temna in mnogokje podobna knjigi s sedmimi pečati.

Mi omikanci — „sit venia verbo“ — kdo ni dandanes omikan, imenujemo špansko steno, ki nas loči Adamove sinove v slavne in neslavne, v učnjake in težake, v prvake in prostake: svetovne kulise.

Navadni „homines fruges consumere nati“, ki tavamo le v svetovni senčni polovici, vémo le redkokdaj, ali pa le ugiblujemo, kaj se godí daleč onkraj za svetovnimi gardinami, ki nas ločijo od onih vrhovnih „desettisoč“ srečnih izvoljencev, ki delajo svetovno vreme, solnčno in senčno, in ki pridigujejo profannemu svetu visoko doneče govore izza kulis.

Onim, ki sedejo včasih tudi za svetovne kulise, prištevajo se tudi časnikarji, kajti oni so moč v moči, država v državi, saj se je njej klanjal celó

mogočni Napoleon, ki je nosil države v telovniškem žepu in krone za gumbe na svojem vojaškem plašču.

Sicer pa je vseh težav težava, prestopiti svetovno senco in kulise, ter pogledati tja, kjer je zbrana družba pogosto že pri rojstvu le za luč odločenih.

In ako se pripeti kakovemu v senci rojenemu, da ga prepelje Karon čez valove Kocita v kraj svetlobe, plačati mora precejšnjo mostnino truda, zatajevanja in svobodnega mišljenja.

Zopet nekateri, sevéda „rari nantes in gurgite vasto“, postanejo kar čez noč „sublimi vertice sidera ferentes“, ki raz visoki stolec pošiljajo globoko doli potečim se zemljanom solnce in senco, strele in vihar.

A čemu modrujem po Schopenhauerjevem kopitu, saj modroslovje samo ne premakne niti za las onih osodepolnih stebrov, ki drže vesoljni svet v ravnotežju.

Kaj je koristilo modroslovje istemu proroku, ki je klical v senci figovega drevesa: „Totus illabatur mundus“, a ni videl črva, ki je grizel pero, katero ga je senčilo; — zapadel je s peresom vred — svetovni osodi.

Nekaj enakega bi se pripetilo tudi meni, ako me zasačijo visoki bogovi Olimpa, ker se bodem

trudil odsloniti včasih kulise njihovega kraljestva. Zgodilo se bode celó brez dvoma, da me najdejo neko jutro, kakor odgrinjača iste Sajiške podobe, mrtvega ali vsaj blatnega v znožju onih mož, ki mečejo strele in ogenj, ukazujejo in kričé, — a le redkoma ali nikdar ne grešé v svetovni zgodovini.

A propos! Samo dim bi bil tudi moj modroslovni trud in neprozoren vspeh mojega črnila. Svetovne kulise se ne premaknejo z dimom niti za jeden milimeter, treba je za takov posel kija ali pa vsaj moške besede.

In omajale se bodo kulise, če hodim neprestano po ovinkih in stranskih stezicah okoli njih, saj centrafugalna moč vpliva bajé tudi pri svetovnih tečajih z jednako silo in prouzroči, da se gibljejo tudi zarjavjele stvari, da poskakujejo in plešejo brez neposrednega uzroka.

Predno pa zahteva misleč popotnik, da se mu odgrne skrivnostno zagrinjalo pri vходу v solnčni labirint, ogleda naj si preprogo in kulise same, poptiplje naj z izvedavo roko njihovo deio, moč in veljavo.

Hotel sem govoriti že danes „izza kulis“, a „vis praeparationis“ ustavila me je na pragu. — Prihodnjič korak dalje. Molestus.

„Schulverein“ vsa svoja sredstva obrača za Cislitvanijo, vendar ta še daleko ne zadostja, da bi zabili slovanskemu poplavu trajne jezove. Se ga dolgo se bo tu, osobito na Češkem, Moravskem, Kranjskem, Tirolskem potrebovalo trudopolnega dela, velikih žrtev.

Rimsko vprašanje v delegaciji.

Dogodki zadnjih let vedno jasneje spričujejo, da je položaj papežev v Rimu neznosen, da dveh neodvisnih vladarjev za stalno Rim ne more hraniti pod svojim okriljem. Vzlasti so v tem oziru pomenljivi dogodki dne 2. oktobra, ko je skušala razdražena poulična druhal planiti na Vatikan. To spričuje tudi najnovejše rovanje italijanskih brezbožnikov, da se namreč odpravi garancijski zakon, ki vsaj na videz zagotavlja papežu nekako neodvisnost. Shodi s tem namenom vrše se po raznih krajih Italije.

Ker pa nasprotniki delujejo s toliko silo proti neodvisnosti papeževi, zato se pa tudi katoličani marljivo oglašajo za papežovo samostojnost. Tako se je vršil nedavno shod španskih katolikov, kateri je soglasno sklenil resolucijo, da naj se vrne papežu oropana svetna oblast. Kočljivo je to vprašanje vzlasti za katoličane nemške in avstrijske, ker sta imenovani dve državi sedaj v politični zvezi z Italijo. Vkljub temu se tudi v teh državah katoličani zavedajo svojih verskih dolžnostij. V zadnjem času so te dolžnosti točno naznanili avstrijski škofje v svojem zadnjem skupnem pastirskem listu. Gledé na to vprašanje pravijo škofje: „Ne da bi hoteli kazati pot, kako moramo želeti in zahtevati, kar vedno želé in zahtevajo vsi katoličani sveta, škofje, duhovniki in svetni: prostost vrhovnega poglavarja cerkve v izvrševanje njegove svete službe; zato pa mu treba popolne in istinite neodvisnosti od vsake posvetne oblasti. To zahtevajo katoličani v imenu sv. cerkve, ki je razširjena po vsem svetu in nikomur ne more biti podložna... Kako opravičene so te zahteve in koliko vzrokov imajo katoličani biti v skrbéh zaradi sedanjega stanja, to spričujejo najnovejši dogodki meseca oktobra tekočega leta.“

To pereče vprašanje je bilo na dnevnem redu tudi v avstrijski delegaciji; sprožil je to stvar tirolski delegat Zallinger. Med drugim je rekel: Pač ne more biti naloga delegacije katoliške Avstrije in sploh nobene države, ki kaj drži na načelo avtoritete, da bi izpolnila željo cerkvenim sovražnikom: o papežu in njegovem posestvu ne več govoriti. Stanje papežovo v Rimu je neznosno. To kažejo dogodki zadnjih let. Izvršil se je oskrunjavajoči napad na truplo mrtvega Pija IX., vlada ga ni mogla zabraniti. Skoro prav pred Vatikanom postavil se je spomenik prvoborniku brezboštva, vlada tega ni ovirala; vlada je potrdila zakon škodljiv pravicam in prostosti duhovnikov.

Znano je, kaj se je zgodilo z imetjem mednarodne propagande in dobrodelnih ustanov. Znani so tudi najnovejši dogodki. Z ozirom na to moramo katoličani zahtevati popolno in istinito svobodo svete stolice. Za to samostojnost pa je potrebna utemeljena suverenost na lastnem ozemlju.

Rimsko vprašanje ni notranje, ni narodno, ni piemontsko, ni italijansko, pač pa vprašanje zunanje, mednarodno, katoliško!

Te krasne besede sevéda niso bile po godu židovskemu delegatu Suessu. Vendar tudi ta ni stvarno oporekal, le izjavil je svoje začudenje, kako da delegat Zallinger v sedanjih političnih razmerah o tem govori, ker se s tem gotovo ne vtrjujejo dobre razmere s političnimi zavezniki.

Bolj strupeno je govoril delegat Demel, ki je rekel, da so misli na državno samostojnost papežovo le spomini, katerim ne smemo žrtvovati državnega blaga in miru.

Poročevalec knez Windischgrätz je tudi izjavil željo, naj bi se pač to preporno vprašanje kmalu ugodno rešilo, sevéda le po Italiji.

Minister vnanjih stvari, grof Kalnoky, rekel je med drugim: „Vlada vé, da je ogromna večina prebivalcev v naši domovini katoliška, in da je njena naloga, po možnosti ozirati se na čutila in opravičene zahteve katoličanov. Tudi vlada želi, naj bi bil položaj sv. očeta tak, da bi bil papež popolnoma neodvisen, kakor se spodobi za poglavarja katoliške cerkve, in kar je zanj tudi potrebno. Sevéda pa vsled dejanskih razmer ne smemo nikdar pozabiti, da smo z Italijo v politični zvezi in da je želja naša, z Italijo živeti v miru in prijaznosti.“

Kakor se razvidi iz tega poročila, obravnavalo se je rimsko vprašanje z veliko delikateso v naši delegaciji. Zadovoljni konstatujemo, da ob tej priliki ni bilo čuti splošnih napadov na katoliško cerkev. Zato pa sevéda skrbé naši židovski listi; vzlasti je „N. Fr. Pr.“ pokazala svoje nasprotje, ker se čudi, kako da je kaj takega mogoče pri nas v Avstriji.

Toda ali je židovskim listom ljubo ali neljubo, ta razprava v avstrijski delegaciji je nov dokaz, da rimskega vprašanja ni moči spraviti z dnevnega reda. Jasno je, kolikor hujše potiskajo to vprašanje nasprotniki cerkve v stran, s tem večjo silo se javlja na mednarodnem površju.

„Matica Slovenska.“

90. odborova seja v sredo dné 25. nov. 1891. l.

Navzočni gg.: J. Marn (predsednik); A. Bartel, P. Grasselli, dr. A. Jarc, A. Koblar, A. Kržič, dr. Fr. Lampe, dr. J. Lesar, M. Pleteršnik, dr. L. Požar, A. Praprotnik, S. Rutar, A. Senekovič, dr. J. Starč, I. Šubic, J. Šuman, dr. Iv. Tavčar, I. Tomšič, I. Vavru, Fr. Wiesthaller, A. Zupančič in V. Zupančič (odborniki), E. Lah (zapisnikar). Skupaj 28.

Zapisnik o 89. odborovi seji, ki sta ga pregledala in potrdila overovatelja, prof. Bartel in Rutar, se odobri brez ugovora. — Današnjemu bodita zopet overovatelja omenjena gospoda odbornika.

Na ogled je zapisnik o seji književnega odseka, ki se je zbral v posvetovanje preteklo soboto.

Predsednik se spominja v toplih besedah pokojnega odbornika, blagajnika in hišnega upravitelja L. Robiča, kateremu je društvo poklonilo venec s trakovi in čegar pogreba, dné 10. avgusta, se je udeležilo veliko odbornikov in društvenikov „Slov. Matica“. Zahvaljuje se gospodom, ki so se v imenu društva udeležili Bleiweisove slavnosti v Ljubljani, dné 12. julija, in Potočnikove slavnosti v Št. Vidu, dné 4. oktobra. Dalje se spominja pokojnega Kotnika ml., † dné 2. avgusta letos, ki je društvu volil v svoji oporoki znatno svoto 1000 gl. — Dne 27. septembra se je vršila v Krapini Gajeva slavnost, pri kateri je obljubil bil v imenu „Maticе“ navzočen biti g. Ivan Hribar. — Govornik čestita večletnemu odborniku A. Kržiču k njegovi novi službi in nekaterim odličnim gospodom k njihovemu godu soglasno s pričujočimi odborniki „Slov. Maticе“.

Letošnjim društvenim knjigam, ki se začno te dni razpošiljati in katere prejmo le oni društveniki, ki so udnino poravnali, določijo se založne cene in sicer: 1. Letopis za l. 1891., uredil prof. A. Bartel po 1 gld. 20 kr.; 2. Zgodovina „Novega Mesta“, spisal prof. J. Verhovc po 1 gld. 20 kr.; 3. Pegamu in Lambergerju (povest), spisal dr. Fr. D., po 60 kr.

Odobré se nagrade pisateljem in korektorjem letošnjih društvenih knjig večinoma po dotičnih navstvih književnega odseka.

Gledé društvenih knjig za prihodnje leto se sklene, da izdá „Matica“ zopet tri in sicer: 1. Letopis za l. 1892. Urednik mu bode zopet prof. Bartel. Oblika in sestava, kakor doslej običajna. 2. Goriška, splošnji opis; spisal prof. S. Rutar. 3. Gledé tretje knjige, katere tvarina je „Matici“ že na razpolagnje in katera ima iziti kot VII. zvezek „Zabavne knjižnice“, se imajo izvršiti še končni dogovori.

Obširnejše poročilo o založnih knjigah, pri katerih „Matica“ sploh nima sreče, kakor je opomnil predsednik ter si poprosil o njih dobrega sveta, se vzame po daljšem razgovoru na znanje in se določijo koraki, ki naj bi se storili o tej zadevi na korist „Slov. Maticе“.

Prošnji ravnateljstva c. kr. višje realke, „Slov. Matica“ naj bi podarila ondotni dijaški knjižnici več založnih knjig, večinoma novejšega izvora, se ima primerno ustreči, kakor nasvetuje književni odsek.

Tiskarniški računi odobre se brez ugovora; istotako nekatere bistvene poprave v hiši in pa odpoved neki hišni stranki za mesec februarij 1892. leta.

Nameravane ali pa že izvršene spremembe v poverjeništvu iz zadnje dōbe (Št. Peter na Krasu, Ziljska Dolina, Pazin, Logatec, Ribnica, Št. Lenart v Slov. Goricah, Crni Vrh pri Idriji in Sevnica) se vzemó na znanje.

Prošnje za podaritev založnih knjig so se reševale po starem v „Matici“ veljavnem običaju in

društvu so dohajala na to od dotičnih obdarovancev primerna zahvalna pisma.

Na podlagi razpisa častnega darila iz obresti Jurčič-Tomšičeve ustanove za literarne namene je prejela „Matica“ izvirno povest, ki se nahaja sedaj v rokah presojevalcev.

Več društev, s katerimi je „Matica“ v literarni zvezi, je poslalo „Matici“ v zadnji dōbi svoje pojave; „Matica“ bo odgovorila s tem, da jim pošlje prihodnje dni letošnje društvene knjige.

Knjižnica se je pomnožila od zadnje seje za 77 knjig, zvezkov in časopisov. Dobila jih je 34 vsled daril, 43 po zamenji. Gledé jezika jih je 41 ruskih, 13 slovenskih, 7 nemških, 6 čeških, 3 srbske, 3 hrvatske, po 1 sorbska, bolgarska, latinska in angleška. (Konec sledi.)

Iz Hrvatske.

(Izvirni dopis.)

Med prebivalci Hrvatske in Slavonije je posebno po Slavoniji mnogo protestantov. Od vsega prebivalstva jih je 1.5%. To so večidel naseljeni Slovaki, Nemci in Madjari.

Najstarejše njihove cerkvene občine ste v Sremu Stara Pazova (že kakšnih 121 let) in Nova Pazova (okoli 100 let). V novejšem času so se pa vsled naseljevanja protestanti pomnožili tudi po mestih, posebno v Zagrebu in Osijeku, kjer imajo tudi svoje občine. Dočim so one prve v zvezi z ogerskimi cerkvenimi občinami, in sicer z bačko in gorsko superintendenco, družijo se ostale bolj z društvom Gustava Adolfa.

O misiji teh poslednjih protestantov poročal sem že je jedenkrat v „Slovencu“, da je njihova glavna namera, v zvezi z omenjenim nemškim društvom širiti nemško gospodstvo proti iztoku. Zatorej se poslužujejo pri vseh priložnostih le nemškega jezika in imajo tudi nemške šole; na glasu je posebno ona v Zagrebu, o kateri sem tudi že pisal. Drugači so po mišljenju protestanti v Sremu. To so stalno naseljeni gospodarji, ki živé na svojih kmetijah, ter jim je Hrvatska že prava domovina. Vsi govoré poleg svojega jezika večidel slovaškega tudi hrvatski. Pred nedavnim ste obe občini sklenili, da bi se odcepili od ogerskih ter postali samostalni pod svojim hrvatsko-slavonskim superintendentom. Ta namera je čisto pravična, ako pomislimo, da je Hrvatska v bogočastnih poslovih autonomna ter bi dotični občini morali spadati le pod hrvatsko vlado. Sevéda da se ni l. 1868, ko se je sklenila nagodba med Hrvatsko in Ogorsk, mislilo tudi na to zadevo, pa si je Ogorska prilastila vso oblast nad protestantsko cerkvijo v Hrvatskeji, kar pa očevidno nasprotuje omenjeni nagodbi in postavam hrvatskim. Ko so Madjari zvedeli, kaj nameravajo protestanti v Hrvatskeji, vzdignili so se vsi proti njim ter jih začeli po svojih časopisih grditi kot izdajalce in panslaviste, ravno tako kakor počenjajo s svojimi Slovaki na Ogorskem. Panslavizem je dandanes sredstvo pri Magjarih in Nemcih v Avstro-Ogerskeji, katero vpotrebjuje proti Slovenom, kadarkoli le-ti zahtevajo, da se jim pusté božje in človeške pravice. Pod krinko panslavizma se godé Slovanom vkljub vsem zajamčenim postavam največe krivice. Kaj trpé vendar siromašni Slovaki na Ogorskem! Že od tretjega leta jih pomadjarujejo. Pa tako je tudi v omenjenem slučaju. Ko ste se omenjeni občini sešli ter posvetovali, kako bi se mogli sporazumeti z dotičnimi ogerskimi občinami, katerim pripadate po patentu od 1. sept. l. 1859, radi samostalnosti svoje, napali so ju Madjari tako surovo, da so se članovi občinski prestrašili o tej zadevi še nadalje razpravljati. In tako bode bržkone ostalo vse pri starem in magjarska cerkvena oblast bode še nadalje gospodarila po Hrvatskeji in Slavoniji vkljub autonomiji, po katereji bi morale pripadati vse protestantske občine le hrvatskeji deželnej vladi. Na ta način bode imela ogerska vlada vedno svoj dober izgovor, kadar bode hotela svoje naredbe in nazore širiti po Hrvatskeji, da jej ta pravica pripada po postavih. S tem izidom so pa še posebno zadovoljne one protestantske občine, ki so v zvezi z Gustav Adolfom društvom, kajti one so raje v zvezi z omenjenim germanskim društvom samo, da morejo svoje namere brez zapreke izvajati, kar jim morda ne bi bilo tako lahko mogoče, ko bi spadale pod nadzorstvo hrvatske deželne vlade. A kdo pri vsem tem največ trpi? Gotovo hrvatski narod, ker

(Dalje v prilogi.)

se mu z ene strani vsiljuje madjarizem z druge pa germanizem, kakor da nima preveč že drugih nadlog, katere komaj prenaša.

Politični pregled.

V Ljubljani, 28. novembra.

Notranje deželo.

Položaj na Češkem ni posebno vesel. Mladočehi so popolnoma odbili od sebe zgodovinsko plemstvo, in od tega plemstva je pa odvisna večina v deželnem zboru. Staročeska stranka bode pa kmalu skoro popolnoma izginila s pozorišča. S tem se bode prenehala vsaka zveza mej veleposestniki in zastopniki ostalega češkega naroda v deželnem zboru. Bati se je pa, da bodo veleposestniki jeli približevati se Nemcem, kajti pomrli so oni stari konservativni veleposestniki, kateri so bili nepremakljivi branitelji češkega državnega prava in pa konservativnih idej. Na mlajše zastopnike veleposestva se pa ni toliko zanašati, posebno ker jih mladočehski listi vedno napadajo in odbijajo od sebe in jih prezirajo, kakor so pokazali v deželnem kulturnem svetu. Pomenljivo je, da je vstopil knez Windischgrätz v nemški oddelek deželnega kulturnega sveta. Od tega do kakga kompromisa z ustavnim veleposestvom ni daleč. S tem kompromisom bi pa Čehi zgubili zanesljivo večino v deželnem zboru. Mi bi obžalovali, ko bi se to zgodilo, ali nemogoče ni. Pri takih razmerah pač sedaj vsak razsoden človek spozna, da Mladočehi nevede gladijo pot levičarjem in da je taka politika vsekako obsodbe vredna.

Mladočehi. Mnogim pri nas mladočehski poslanci veljajo za vzor narodnih zastopnikov. V resnici pa mnogi izmed njih kaj nemarno prihajajo k sejam. Nedavno jih je pri neki seji manjkalo 17. Ko so jim to očitali staročehski listi, ni vedelo mladočesko glasiló drugzega odgovoriti, da češki narod ni tako zaljubljen v državni zbor, da bi poslancem štel v greh, če neso navzoči. Mi mislimo, da so Čehi poslali na Dunaj poslance, da jih v državnem zboru zastopajo, zato je pa pač njih dolžnost hoditi k sejam. Če neso mislili opravljati svojih poslaniških dolžnostij, zakaj so prevzeli mandate. Zares dobre zaveznike bi naši poslanci dobili, ko bi vstopili v mladočehski klub, kar pri nas tako želé.

Levica sedaj ne bode mirovala, temveč hoče na Dunaju uprizoriti veliko agitacijo za ponižanje pridobitkarine. To je seveda le komedija. S tem hočejo le podkopati zaupanje protisemitom. Sedaj vidimo, da je Plener stavil svoj predlog le iz političnih ozirrov, da bi levičarji pridobili zaupanje nižjih krogov.

Ministerske premembe Poslednji čas se je mnogo govorilo o ministerskih premembah. K vsem tem vestem je nam dostaviti, da se tudi govori, da odstopi minister Zaleski in pride na njegovo mesto gališki namestnik Badeni. Ko bi se vsa ta ugibanja uresničila, premenilo bi se ministerstvo skoro popolnoma. Ker je pa levica s Plenerjevim predlogom pozabila, mislimo, da tudi do posebnih ministerskih prememb ne pride. Vsaj Plener ne bode še kmalu zasél ministerskega stola.

Vnanje države.

Francija. Za obsojenega nadškofa Gouthesoularda se je samo v Parizu nabralo nad 5000 frankov. Denar za globo in sodne stroške je torej že nabran in časnik „Figaro“ je zatorej daljše nabiranje ustavil. Proti temu listu se je pa začela preiskava, ker je nabiral za obsojenega nadškofa.

Rusija. Osnova se je centralni odbor za podporo stradajočih. Člani temu odboru so: vrhovni prokurator svete sinode, Pobedonoscev, minister notranjih stvari, Durnovo, minister državnih posestev, Ostrovski, in pomočnik ministra notranjih stvari, Pleve. Predsednik bode temu odboru esrjevič Nikolaj. — Kakor izvemo iz ruskih listov, žita še ne manjka v Rusiji, ali je v rokah žitnih trgovcev, ki ga pa nočejo prodati po ceni. Žitne trgovce pa podpirajo nekateri denarni zavodi. Zadnje dni je pa iz Kavkaza prišlo veliko žita v Odeso, ki se odpošlje v gubernije, v katerih je bila slaba letina. Slišijo se pritožbe, da se svetna inteligenca premalo zanima za stradajoče, duhovščina pa že stori svojo dolžnost.

Rusija in Nemčija. „Birževja Vjedomosti“ pišejo jako prijazno o Nemčiji in posebno naglašajo, da Rusija hoče varovati le lastne interese, da torej ne mara podpirati niti Francije proti Nemčiji, niti Nemčijo proti Franciji. Mi ne vemo, ali izraža list mnenje ruskih vladnih krogov ali le mnenje nekaterih kapitalistov. V Franciji ne bodo izjav tega lista nikakor posebno veseli. Francija se laska Rusiji le zaradi tega, da bi Rusi pomagali jej ponižati Nemce. Če tega ne marajo v Peterburgu, potem rusko-francoska zveza za Francoze nima prav nobene cene.

Nemčija. Nemški cesar čuti, da je socializem nevarnost za Nemčijo in da se je bati, da ta duh zaide tudi v vojsko. Zaradi tega je nedavno pri neki priliki opominjal vojake, da naj občejujejo le bolj z vojaki, ne pa s civilisti. Dal jim je razumeti, da imajo pričakovati resne notranje boje. Cesar ni nič omenil socialistov, ali vendar ni težko uganiti, da je mislil boje proti socialistom.

Prusija. V kratkem se bode objavila reforma srednjih šol v Prusiji. Učenje klasičnih jezikov se bode nekoliko omejilo, ker se bode uvela angleščina tudi v gimnazijo. Pouk latinščine začel se bode v terciji, pouk grščine pa še-le v sekundi, to bi bilo po naše v četrtem oziroma v šestem letu. Grščina bi se učila štiri, latinščina šest let.

Anglija. Gladstonove moči baje hitro pešajo in njegovi svojci so že v resnih skrbéh. Mož ne bolega za nobeno posebno boleznijo, temveč hitro slabi zaradi starosti. Gladstona bi liberalna stranka močno pogrešala.

Brazilijska. Monarhisti baje močno delajo za obnovenje cesarstva. Vlada se zaradi tega boji novih nemirov. Tako so izvedeli na borzi v Londonu, kar je prouzročilo, da so zopet jeli padati brazilijski vrednostni papirji.

Izvirni dopisi.

Z Vinice, 25. novembra. Babje leto spodbudilo je tudi našo čitalnico, da je dné 22. t. m. priredila svojo prvo veselico, katero sem se namenil ob kratkem opisati.

Gospod predsednik „Narodne čitalnice“ nagovoril je občinstvo, ženski četverospjev pa je zapel „Kitico slov. pesmij“. Gospodična Drag. Kadilnik deklamovala je pesem „Rabeljsko jezero“ od S. Gregoriča. Občinstvo pa ji je z burnim odobravanjem izreklo najtoplejšo zahvalo.

V veseloigri „Bob iz Kranja“ predstavljal je gospod Josip Ovar kotlarskega mojstra ter ga tudi prav dobro pogodil. Istotako predstavljal sta gospod Ivan Ovar kotlarskega pomočnika in gospodična Karolina Ovar potinjo iz Kranja dobro; dobro pa je pogodila g. Karolina Koračin Polonico.

Gospod Velegorski kot Grabež nam je v svoji ulogi mnogo smeha pouzročil.

Krona vsej veselici pa je bila neovrgljivo zadnja točka: „Prosta zabava“. V krogu došlih bratov Hrvatov in gospode iz Črnomlja smo dali svojim srcem duška v petju in govoru. Bratska ljubezen in narodna zavest dovela je veleblagorodnega g. grofa Nugenta, kateri je v svojem popularnem govoru slavil zasluge našega pešpolka leta 1859 ter omenil besede, katere so tedaj francoski časniki pisali: „Kakor levi so se borili, kakor tigri so zmagali, zraven pa bili usmiljenega srca!“ Konečno pa je napil na Njega Veličanstvo presv. cesarja. Burni živio! klici so zaorili, občinstvo je zapelo cesarsko pesem. Dalje so bili navzoči tudi preblagorodni g. baron Gaudenz Salis-Seewis, veleč. gospoda župnik Nežič in kapelan Nikica Jurišič, oba iz sosedne župnije Bosiljevo. Veleč. gospod župnik deklamoval je krasno hrvatsko pesem „Putnik“ tako izborna, da občinstvo gotovo še nikdar take deklamacije ni slišalo.

Tudi narodni čitalnici iz Črnomlja in Vrbovskega bili sta mnogobrojno zastopani. Z naudušenimi govori bodrili so našo mlado čitalnico na delo ter radovali se, da naše vrlo in krepko ljudstvo deluje in podpira to podjetje.

Iz Prage, dne 25. novembra. (Razkol na gospodarskem polju. — Iz katerih novcev se gradi Husov spomenik? — Valenštajnov grob.) Na znane pesni skladbo: „Der Wenzel kommt“ lahko pevamo: „Der Plener kommt, der Plener kommt, der Plener ist schon da!“ Po najstarejšem podpiranju Tassejeve vlade od strani staročeske dospeli so Mladočehi tako daleč, da pobirajo kostanj iz žerjavice za centraliste, za nepomirljive protivnike vsega, kar se nazivlje češki in slovanski. Pravo je pogodil Baust, rekôč: „Avstrija je država neverojetnostij.“ Po koketovanju s Poljaki in Slovenci delajo naši „mladi“ v enomer obratni salto mortale in politički hokus-pokus, Plener jim pa gode „prim“ v avstrijski politiki. Plener ni Bacquehem, Schönbörn, Steinbach, to ni avstrijski uradnik, to je najodličnejši nemški matador, on je centralist, kar znači toli: Kar ni vere moje, kar ni nemški, mora se vse potlačiti! Danes so Mladočehi s trdiko Plenerjevo sklopili zvezo povodom glasovanja za Plenerjev predlog gledé znižanja pridobninskega davka in s tem dokazali, da se niso doslej nič naučili, da je: Plener zmagal nad Slovani in konservativci s pomočjo — Mladočehov!

Toda razpadanje češke moči, koje se je doslej pojavljalo na političkem polju, prešlo je s pomočjo mladočehskih kazimirov naroda tudi na gospodarsko polje dné 19. t. m., in učinil se je v tej smeri korak, za koji baje češko kmetstvo ne bode preveč hvaležno svojim voditeljem. Povodom volitve v kul-

turni svet za češko kraljestvo stali so ta dan Nemci za svoj odsek kot jeden mož složni, in kak prizor bil je na češki strani za češki odsek? Prizor razdvojenja: Mladočehi zoper Staročeha in veleposestnike. To je faktum, ki trga srce vsakemu odkritosrčnemu Čehu in poštenemu rodoljubu. Strankarski boj je jako že otroval češke vrste, da se slabé celó v gospodarskem oziru. Ker imajo Mladočehi v tem odseku večino, ni bil torej voljen ni jeden Staročeh ali veleposestnik, ter so manjšino, broječo 48 glasov, obsodili s svojimi 60. glasovi k molčečnosti.

Mladočehi so torej pričeli delovanje svoje v znamenje narodnega razkola na gospodarskem polju. Davno napovedani boj kmeta proti veleposestniku je torej pričet, mladočehski kmet nahujskan je zoper staročeskega. Da s tem postopanjem Mladočehi ne bodo koristili češkemu kmetstvu, je jasno ko beli dan, s tem pa so škodovali zopet vsemu narodu in so v 19. dan t. m. postavili svojem grobarskemu delu — krono! Ta zmaga pa ne pohaja iz husitizma, temveč iz jozefinizma in pomeni zmago liberalnih načel, pravo: moderno belo Goro!

Njih mojster Hus je učil, da človek, ako je v grešnem stanu, poseduje vse krivično, in naj dela bodisi karkoli, povsem smrtno greši, greši i torej tedaj, dá-li siromaku vbogajme. Grešni človek torej ni gospodar imovine in ne more deliti dobrot, ni darovati, in česa komu voliti. Seveda so husiti v v praksi rušili samostane, uničili knjigarne, arhive in umetelske zaklade, morili menihe in duhovne. Sloveči Matej Procházka piše o husitizmu to-le: „Pred vsem so porušili in uničili prekrasne spomenike svojih slavnih katoliških prednikov, dragocene cerkve, prelepe samostane, sijajne te svedóke njih iskrene pobožnosti in izborne umetelske nadarjenosti, razvalili so slavne gradove, pomendrali in sežgali umetelske obraze, rezbe in sohe, umetelske dragocenosti, uničili so dragocene spise duhovitih svojih pradedov in vso krasno deželo premenili so v tožno in grozopolno puščavo, tako, da se nikoli več ni mogla povspeti do onega leska in slave, v koji je blestela za časa katoliškega svojega vladarja Karola IV.“

Palacky pa pravi, da so narodi zaradi husitizma črtili češko ime, in da so Francozi svojo nevoljo proti češkemu narodu s tem javljali, da so je nazivljali „Bohémieus“, t. j. o ciganih so rekli, da so — Čehi, in ni dvojbe, da so jim Francozi nadéli to ime radi večjega zasramovanja, ker so je smatrali za krivoverce. — Kdor se torej poteza za Husa, poteza za uk njegov, in vsi, koji pošiljajo novce za njegov spomenik, so privrženci njegovih načel. Za kake novce bodo torej Čehi gradili Husu spomenik? „Matica šolska“ vzlic znatnim prispevkom trpi — primanjkljaj, za Husov spomenik je pa doslej nabranih — 50.000 gld. Izročé naj „Matici“ teh 50.000 gld., pač bi bil to hvaležnejši in — živ spomenik!

V „Zgodovinskem društvu“ je nedavno predaval g. arhivar Dvorsky o Valenštajnovem grobu in zadnji usodi Valdiškega samostana pri Jičini, v kojem je pokojni generalisimus spal smrtno spanje 150 let. Sovražniki njegovi hoteli so, naj se umorjeni Valenštajn prepelje v Prago na morišče; žolnirji so v Hebu truplo njegovo do nazega slekli in oropali. Mrliča (nazega) zmašili so v kratek zaboj in v njem prepeljali na selskem vozu v Prago; v družih osmih vozovih peljali so žive in mrtve Valenštajnovе prijatelje, med njimi soprogo umorjenega. Na praškem morišču niso oskrunili Valenštajnovoga trupla; cesar je dovolil, da ga rodbina pokoplje na tihoma. Pokopali so ga torej priprosto v hrastovi krsti pri Kartuzijancih v Valdicih, kojim je pokojnik založil samostan. Po sto letih položili so mnenih generalovo truplo v cinovo krsto, v koji je pođivalo, dokler ni odpravil cesar Jožef II. samostana leta 1782. Ginljivo je g. Dvorsky predaval o samostanu pred in po zrušenju. Kartuzijanci so bili spodení, vsak je dobil na dan po 40 kr. Bogate zbirke samostanske so razvlekli in poprodali. Velike obraze so prodajali po 17 kr., majolike, dragocene kupice, steklenice in druge umetelske predmete ponujali so po krajcarji! Cerkev so popolnem obrali — a pozabili so na Valenštajna, njegovo cinovo krsto, koja je bila cenjena na 60 gld. Leta 1785 bila je izročena zastonj majoratnemu dediču Valenštajnskega rodu. A bili so hudi prepiri, čegava je pravno ta krsta; konečno so se pobotali v miru in na to je bil Valenštajn slavnostno pokopan v Masi-

hovem Gradišču. Zanimivo je tudi to, da Valenštajn ni cel. Sprednji kos lobanje odnesel je leta 1800 neki huzarski častnik, po smrti njegovi so pa ta kos našli na duhovskem gradu. — Oj, minuljivost in usoda sveta!

Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. novembra.

(Kanončno vmeščen) je bil danes č. g. Matija Kolar, na faro Polje pod Ljubljano.

(Duhovniške premembe v ljubljanski škofiji.) Č. g. Rok Merčun, mestni kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani je imenovan za kateheta pri gg. uršulinkah v Ljubljani. — Na njegovo mesto pride č. g. Feliks Zavodnik, kapit. vikar v Novem Mestu. — Č. g. Martin Nemanjč, mestni kapelan v Kostanjevici je premeščen v Spodnjo Idrijo. — Č. g. Ivan Cuderiman, kapelan v Mirni Peči gre za kapelana v Ribnico. Na njegovo mesto pride č. g. Ivan Pfajfar.

(Tretji redni shod) „Konzervativnega obrtnega društva“ bode, kakor smo že naznanili jutri dopoldne ob 1/2 11. uri v gostilniških prostorih hiše „Kat. rokod. pomočnikov v Poljskih ulicah. Na dnevnem redu sta dve važni točki: Spomenica na deželni odbor o odpravi del v prisilni delavnici in resolucija na državni zbor v praznovanju nedelj in praznikov.

(Občinski svet ljubljanski) ima v torek, 1. dan decembra, redno sejo. Na dnevnem redu, katerega priobčimo v prihodnjem, so v prvi vrsti poročila stavbenega in policijskega odseka.

(Domača obrtnost.) Poroča se nam: V kamnoseški stroki izvrstno delujoči kamnoseški mojster g. Vincencij Čamernik je dobil od županstva v Dolenji Tuzli v Bosni naročilo, da naredi štiri jako velike spominske plošče iz lesenbordskega črnega marmorja. Plošče se bodo vzdale na prostoru, kjer je prej stala trdnjava v spomin, da se je razrušila po ukazu našega presvetlega cesarja. Napise je bilo treba izdelati v srbskem, hrvaškem, nemškem in turškem jeziku. Posebno turški napis je bil jako težaven, vendar je vse delo izvrstno dovršeno na čast delarnici g. V. Čamernika. Poleg hrvaškega in turškega napisa sta krasno izvršena tudi srbski in nemški. Vsak napis šteje nad 1000 črk. Hrvaški napis slóve: „Na ovom mjestu stajase trdnjava, koja je po narodnem predavanju gradjena godine 1740, a porušena je pod proslavnim vladavinom Njegovog Veličanstva Cara i Kraja Franja Josipa I. i pod upravom ministra za Bosnu i Hercegovinu, Benjamina Kalay-ja od Nagy-Kalló, te dozvolom poglavara zemaljske vlade generala konjaništva Jovana baruna Appela, te je ovo mjesto predato v vlasteničtvo gradskoj občini doljno-tuzlanskoj. Ovaj naporni posao obavljen je požrtvornim pučanstvom procvatajuće varoši Doljne Tuzle sa gradonačelnikom Ibrahim-begom Džindom, podgradonačelnikom Živkom Crnagorčevićem, te občinskim viećnici: Avdaga Berbić, Ibrahimaga Hadžihalilović, Muharemag Kunošić, Avdaga Ponjanović, Hadži Hilembeg Siočić, Boško Stetić, Pavle Stokanović i Perko Padić, podupiranjem predstojnika vladnog savjetnika Antona Vrkovića viteza Vulčidolskog, kotarskog upravitelja vladinog tajnika Linije Doboševića i po razpolaganju okružnog mjernika Franje pl. Mihanovića godine 1891.“ Kdor si hoče to zanimivo in mojstersko delo ogledati, potrudi naj se jutri, v ponedeljek ali torek v g. Čamernika delarnico blizu nove cerkve Jezusovega srea.

(Svoji k svojim.) Iz Istre se nam poroča: Vsled zadnje hrvatsko-slovenske zmage povodom dopolnilne državnozborske volitve so italijanski vino-tržci v Trstu, Reki in Pulju sklenili nekaj „ring“ proti isterskim kmetom. Ker so torej naši kmetje, ki imajo na prodajo mnogo vina, posebno črnega, v veliki denarni stiski, zato opozarjamo krčmarje in vinotržce slovenske, da je v Istri letos mnogo dobrega vina. Najboljše vino se dobiva na Poreščini. Svetolovreščini in Višnjansčini. Opomnimo pa, naj gredó kupci malo dalje od železničnih postaj ker ob železnici so vino večinoma že prodali. Tu je pač umestno geslo: Svoji k svojim!

(Slovensko gledališče.) Jutri se bode predstavljala drama v štirih dejanjih „Dalila“, francoski spisal Octave Feuillet, preložil Vekoslav Benkovič.

(Šentjakobsko-trnovska podružnica sv. Cirila in Metoda) v Ljubljani priredi jutri dné 29. t. m. ob 6. uri zvečer v prostorih Virantove gostilne občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Na-

govor predsednikov. 2. Poročila tajnikovo in blagajnikovo. 3. Volitev podružničnega načelnštva. 4. Volitev dveh pregledovalcev računov. — Po dovršenem dnevnem redu je prosta zabava, petje in srečolov. — Petje iz prijaznosti oskrbi pevsko društvo „Slavec“. — K temu shodu ude in prijatelje društva najuljudneje vabi odbor.

(Šolskih nadzornikov) je bilo v Avstriji koncem leta 1890 vkupe 324. Med njimi je bilo 10 kanonikov in župnikov, 4 ravnatelji in profesorji srednjih šol v pokoju, 7 gimnazijskih ravnateljev, 84 gimnazijskih in realnih profesorjev, 9 ravnateljev na učiteljskih semeniščih, 29 profesorjev na učiteljskih ustavih, 31 učiteljev na učiteljskih vadnicah, 53 ravnateljev meščanskih šol, 65 ljudskih nadučiteljev, oziroma vodij, in 19 učiteljev. — Na Kranjskem je 13, oziroma 14 okrajnih šolskih nadzornikov, in sicer 1 gimnazijski ravnatelj, 5 profesorjev, 5 nadučiteljev, 1 učitelj na meščanski šoli in 1 učitelj na c. kr. vadnici.

Novi zagrebski nadškof) utegne vendarle biti kanonik dr. Vučetić, ki je bil minolo sredo pri cesarju v avdijenci.

(Odstop.) Načelnik podružnici tukajšnjega šulferajnskega društva, trgovec Henrik Maurer, je odložil načelnštvo, ker mu bajé presedajo društvene tendence; tako vsaj se nam poroča.

(Goriški deželni odbor) naznanja, da se dné 7. januarja 1892 začne na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole nov tečaj, ki bo trajal 22 mesecev. Prošnje naj se vložé do 20. decembra šolskemu vodstvu, priložiti je treba krstni list, dokazujoč dopolnjeno 15. leto, zdravniško spričevalo in spričevalo lepega vedenja. Za goriške deželane je razpisanih 8 ustanov po 100 gld. na leto; 18 učenecv dobi stanovanje in hrano v šoli za 10 gld. na mesec.

(Politično društvo „Sloga“) v Goriči je vložilo ugovor proti znanim zahtevam mestnega županstva na c. kr. deželni šolski svet. Ob enem je storilo primeren korak za ustanovitev slov. ljudskih šol na mestne troške.

(Za Miklavža) je ravnokar izšla knjižica „Sv. Alojzija Gonzaga ali devetdnevna, oziroma šest-nedeljna pobožnost z navadnimi vsakdanjimi molitvami v dodatku v spomin blažene smrti sv. Alojzija. Spisal Janez Smrekar, katehet na ljudskih šolah v Ljubljani.“ Knjižica ni namenjena le šolski mladini, temveč tudi starejšim ljudem. Molitve so večinoma obdarovane z odpustki. Pesmi so povzete in male pesmaričice za učence ljudske šole, pridejani sta dve v čast sv. Alojziju, ena teh dveh ima napev. Knjižica obseza 13 tiskanih pol v 12erki in velja vezana v usnje z zlato obrezo 80 kr., v usnji brez zlate obreze 75 kr., v platno vezana 60 kr. Knjižica je povsem lična in pripravna za sv. Miklavža in božična darila, torej jo priporočamo gg. katehetom, starišem in sploh odgojiteljem mladine. Dobiva se pri izdajatelju in v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani.

(Risarsko in kamnoseško šolo) na Nabrežini obiskuje 84 učencev, 53 Slovencev in 31 Italijanov; med temi je tudi 11 učencev iz Italije, ki se torej poučujejo brezplačno.

(V Beneski Sloveniji.) v šentpeterski župniji, hudo razsaja med otroci neka nalezljiva bolezen, za katero je umrlo že več otrok. V mnogih krajih se neso začele šole zaradi bolezni.

Telegrami.

Dunaj, 28. novembra. Nadvojvoda Henrik je imel nocoj nemirno noč brez spanja. Baroninja Waideck je malo in nemirno spala. — Cesar je dopoldne obiskal novo borzno poslopje za poljedelske pridelke, promet na borzi je bil ta čas ustavljen. Na nagovor predsednikov je odgovoril cesar: Veseli me, da morem obiskati to lepo poslopje, ki je namenjeno važni gospodarski nalogi.

Dunaj, 28. novembra. Davčni odsek se je posvetoval o Plenerjevem predlogu s Pattajevim dostavkom. Odsek je sklenil, da k prihodnji seji povabi Plenerja in Pattaja.

Zagreb, 27. septembra. Sabor je z malimi premembami vsprejel zakon o uradniških pokojninah.

Berolin, 27. novembra. Caprivi je v državnem zboru izjavil, da so razmere med nemškim cesarjem in ruskim carom najboljše. V trodržavni zvezi ni nobene pre-

membe. Oboroženi mir bode še dalje trajal; dobro je, da splošna vojaška dolžnost utrdi željo narodov po miru.

Lyon, 27. novembra. Deveti kongres delavske stranke je otvorjen, zastopanih je 284 sindikatov, predsednik je Lafargue.

London, 27. novembra. Poroča se iz Rio-de-Janeira, da Fonseca namerava umakniti se na otok Pagneto.

Piccoli-jeva tinktura za želodec je mehko, toda ob enem uplivno, delovanje prebavnih organov vrejšajoče sredstvo, ki krepi želodec, kakor tudi pospešuje telesno odpretje. — Črna steklenici 10 kr. (300—245)

Naznanilo.

Na nedavni poziv se sicer ni oglasilo toliko gospodov duhovnikov, da bi se mogel samo zanje izdati

Duhovski poslovnik,

vendar se je tiskovno društvo odločilo, da ga čim najhitreje izda. Res je, da je ravnokar izšel Helfertov „Geschäftsstyl“ v novi izdaji, a ozira se le bolj na določbe in razmere češke cerkvene provincije. Tudi je ravnokar izšel 1. snopič Dannerbauerjevega „Geschäftsbuch“-a, ki bode pa še-le v kakih dveh letih dovršen. Vrh tega je cena obema knjigama jako visoka: Helfert stane nevezan 4 gld., Dannerbauer bode stal nad 8 gld., a nobena teh knjig ne podaja slovenskemu duhovniku tega, česar si želi, namreč natančnega, zanesljivega, v domačem jeziku spisanega temeljitega navoda za uradno poslovanje. Vse to pa bode podajala duhovnikom vseh slovenskih škofij naša knjiga, o kateri se je pregledovalec-veščak izrekel prav pohvalno in celo zatrdil, da ga skoro ni oddelka v uradnem poslu, ne katerega bi se pisatelj ne bil oziral.

Opirajoč se na že mnogokrat razodeto željo po taki knjigi, izdali jo bomo v štirih zvezkih, katerih vsak bode obsegal 7—8 tiskanih pol in stal 60 kr.

Ker je slovenske duhovščine častna stvar in potreba, da imamo v materinščini tako knjigo, zato pričakujemo vsestranske podpore. Naročila gospodov, ki se doslej še niso oglasili, sprejema

Odbor

katol. tiskovnega društva.

V Ljubljani, dné 28. novembra 1891.

Umrli so:

23. novembra. Henrieta pl. Born, zasebnica (Stieftsdame) 67 let, Gospodske ulice 10, jetika. — Frane Gerše, mizarjev sin, 7 let, Kolezijske ulice 10, jetika

24. novembra. Martin Železnikar, delavec, 83 let, Kravja dolina 11, marasmus.

25. novembra. Amalija Brandstetter, medolivecova hči, 4 mesece, Rožne ulice 5, bronchitis.

26. novembra. Franc Derglin, delavec, 49 let, Kravja dolina 11, jetika.

V bolnišnici:

23. novembra. Ivan Kavčič, červljar, 42 let, pyelona phritia.

24. novembra. Jožef Sujer, gostač, 71 let, plućnica. — Valentin Cvetko, gostač, 70 let, plućnica.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mil
opazovanja		zrakomera v min	toplomera po Celsiusu		
7. u. zjut.	731.3	6-6	sl. szapad	del. jasno	10-80
2. u. pop.	729.5	13-4	sl. jzap.		
9. u. zveč.	730.8	10-2	"	dež	dež
Srednja temperatura 10-1°, za 7-8° nad normalom.					

Tržne cene v Ljubljani

dne 28. novembra.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšeniča. hktl.	8 80	Špeh povojen, kgr.	62
Rež,	6 80	Surovo maslo, "	68
Ječmen, "	4 56	Jajce, jedno	3
Oves, "	3 9	Mleko, liter	8
Ajda, "	5 36	Goveje meso, kgr.	62
Proso, "	4 55	Telečje "	56
Koruza, "	5 30	Svinjsko "	54
Krompir, "	2 50	Koštrunovo "	40
Leča, "	11	Pišanec "	40
Grah, "	10	Golob "	15
Fižol, "	10	Seno, 100 kgr.	1 87
Maslo, kgr.	84	Slama, "	1 96
Mast, "	66	Drva trda, 4 mtr.	7
Špeh svež, "	54	" mehka, "	5

Največja zaloga šivalnih strojev
JAN. JAX,
LJUBLJANA,
Najnižje cene.

Ugodni vplačilni obroki se (1410) dovoljujejo. (30-21)
Zamenjuje stare stroje.
Poprave vrše se točno trajno in ceno.

Preselitev trgovine.
(52-17)
Stefana Nagy-ja
trgovina z železjem, ro-
kodelskim, hišnim in ku-
hinjskem orodjem
je od dné 1. julija t. l. nadalje
na Valvazorjevem trgu št. 5
(prej France Trček)
v poslopji okrajnega glavarstva.

(1) **Božične pesmi,**
zložila P. H. Sattner in P. Angelik Hribar.
dobé se v „Katoliški Bukvarni“. Cena 50 kr.,
s pošto 5 kr. več.
Ker je iztisov le še malo, seži brzo po
njih, kdor jih še želi.

Prodaja vina.
Župnik na Rudah blizu Samobora ima
po nizki ceni naprodaj
160 hektolitrov
svojega in cerkvenega
vina
Stjepan Mrakužić,
župnik
(1479) 2z1 na Rudah pri Samoboru.

Sv. Nikolaja in Božično darilo.
Sv. Alojzij Gonzaga
ali (1482) 30-1
devetdnevna, oziroma šestne-
deljna pobožnost v spomin bla-
žene smrti sv. Alojzija.
Spisal Jan. Smrekar,
katehet ljudskih šol v Ljubljani.
Dobiva se v „Katoliški Bukvarni“ v Ljubljani.

Umetne zobe in zobovja
stavlja na način, ki ne provzroči ni-
kakih bolečin, ter opravlja vse **zobne**
operacije in zobna plombovanja
A. PAICHEL,
(1363) 28 zobozdravnik (5)
pri Hradeckega mostu I. nadstr.

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu
v mestu in na deželi priporočam
svojo bogato zalogo
najraznovrstnejših
klobukov,
čepic za požarne brambe itd.
vse po najnovejšem kroju, fine in bolj priproste, izde-
lane iz **močnega trajnega blaga**, po najrazli-
čnejših cenah.
Sprejemam naročila na vsakovrstna
krznarska dela,
katera izdelujem v lastni delavnici.
V mnogobrojno nakupovanje uljudno vabim
(1328) spoštovanjem (15-18)
Anton Krejči,
klobučar in krznar,
Kongresni trg šte. 8 v Ljubljani.
Gg. dijakom dovoljujem prednostne cene.

Sv. Nikolaja in Božično darilo.
Krstne oprave, žepne rutice s
slikami, nogovice, rokovice, pred-
pasnike vsake vrste in velikosti
ima na izbero (1473) 2-1
M. PODKRAJŠEK, Špitalske ulice.

Najnižje cene.
Največji izbor.
Preobleke. Popravila.
L. Mikusch,
tovarna dežnikov,
Ljubljana, Mestni trg 15.

Leto ustanovljenja 1820.
Srebrna svetinja Pariz 1878.
Častna in priznana diploma
Dunaj 1873.
Insam & Prinoth
St. Ulrich,
Gröden, Tirolsko,
priporočata se za
cerkvena dela
od fesa, kakor:
oltarje, lece, krstne mede-
nice, spovednice, križeva
pota, podobe svetnikov,
Kristuse, podobe za jas-
(1392) lice i. t. d. (4-3)
po najnižjih cenah.
Ceniki zastoj in franko.

Nič več kašlja!
Staro in preizkušeno do-
mače zdravilo
so pristni
Oskarja Tietze-ja
čebulni bonboni,
ki nena-
doma hitro pomagajo proti
kašlju, hripavosti, zasliženju itd. Le po-
sebna sestava mojih bonbonov je že porok za uspeh.
Paziti je treba natančno na ime **Oskar Tietze** in na
„čebulno znamko“, ker so tudi posnetki, ki pa so
brez vrednosti in celo škodljivi.
V zveznjih à 20 in 40 kr.
Glavna zaloga: Lekarnar F. Križan, Kromeriz. — Zaloge
v Ljubljani: Lekarnar Ub. pl. Trnkóczy, lekarnar L.
Grečel, dalje na Kranjskem v mnogih lekarnah, proda-
jalnicah itd. (1399) 20-2

EQUITABLE
Zjedinenih držav zavarovalno društvo za življenje v Novem Yorku.
Ustanovljeno leta 1859. — Koncesijonovano v Avstriji dné 11. oktobra 1882.
„Equitable“ je prvi in največji zavod za zavarovanja za življenje na svetu, zakaj to društvo
imelo je največ zavarovanj l. 1890 gld. 1.801.656.182
sklepalo je znova največ zavarovanj l. 1890 509.565.267
prejelo je največ premij l. 1890 87.591.708
Vsi zakladi znašali so 31. decembra 1890 298.109.361
Dobička je bilo koncem leta 59.351.118
Avstrijskim zavarovancem posebna garancija je velika društvena palača „Stock-im-Eisen“ na Dunaji, katera je vredna dva milijona gld
Uspehi dvajsetletnih doživljenjskih posobnih rent društva „Equitable“:
Podloga izplačevanja 1891. leta:
A. Navadno zavarovanje za slučaj smrti. Tabela I. B. Zavarovanje za slučaj smrti z 20let-
nimi premijami. Tabela II. C. Zloženo dvajsetletno zavarovanje za
slučaj smrti in za doživetje. Tabela X.
Starost Vkupna Vrednost v Polica opro- Starost Vkupna Vrednost v Polica opro- Starost Vkupna Vrednost v Polica opro-
premijs gotovini ščena premij premijs gotovini ščena premij premijs gotovini ščena premij
30 gl. 454- gl. 573- gl. 1230- 30 gl. 607-20 gl. 909- gl. 1940- 30 gl. 970-60 gl. 1704- gl. 3650-
35 " 527-60 " 693- " 1310- 35 " 681-60 " 1039- " 1970- 35 " 995-80 " 1746- " 3310-
40 " 626- " 850- " 1310- 40 " 776-60 " 1204- " 2030- 40 " 1035-60 " 1813- " 3070-
45 " 759-40 " 1065- " 1620- 45 " 900-60 " 1424- " 2170- 45 " 1100-80 " 1932- " 2950-
50 " 943-60 " 1387- " 1930- 50 " 1087-60 " 1746- " 2430- 50 " 1209- " 2156- " 3000-
Kakor svedočijo zgoraj navedene številke, osigurava renta razven brezplačnega zavarovanja za slučaj
smrti tekom 20 let po tabeli I. povrnitev vseh premij z 2 1/4 do 4 3/4 %; po tabeli II z 4 3/4 do 5 3/4 %; po tabeli X
z 6 3/4 do 7 % obrestij. — Police oproščene premij osiguravajo dvakrat toliko, a le do četrtega dela uplačanih premij.
— Prosta posobna renta, nekaka polrenta z nekoliko višjimi premijami, daje zavarovaneu po preteku jednega leta popolno
svobodo glede na potovanja, prebivanje in na poklic, izvzemši vojaško službo; po preteku dveh let je ni moči izpodbijati, po
preteku treh let ne more več zapasti in jo je z ozirom na rento pri regulovanju moči urediti na šest načinov.
Pojasnila daje generalni zastop za Štajersko, Koroško in Kranjsko v GRADCU in
glavni zastopnik za Kranjsko: (26-10)
ALFRED LEDENIK v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

Za bolne in zdrave
je najboljše hranilno sredstvo, silno potrebno
za zdravje, priznано od zdravnikov kot „izvrstno“ in
od mnogih bolnikov s spričali najtopleje priporočena
Trnkóczy-jeva
hmeljna sladna kava
z dobrim okusom iz lepo dišavo.
Zavitek s 1/4 kg. volja 30 kr. — Jako ceno
pridejo zavitki 4 kg.
Dobiva se po poštni adresi pri **Ubaldu pl.**
Trnkóczy-ju, lekarnarju v Ljubljani; na Dunaju
imajo zalogo lekarnarji: **Viktor pl. Trnkóczy**, V. okraj,
Hundsturmstrasse 113; **dr. Oton pl. Trnkóczy**,
III. okraj, Radetzkyplatz 17, **Julij pl. Trnkóczy**,
VIII. okraj, Josefstädterstrasse 30; v Gradcu (Stajarsko)
Vendelin pl. Trnkóczy, lekarnar; nadalje v vseh
lekarnah, prodajalnicah dišav, kupeih itd.
(1391) Prekupci imajo obilen rabat. (6)

Ravnokar je izšel prvi zvezek
lične knjižice z naslovom:
Povesti
slovenskemu ljudstvu
v poduk in zabavo.
Sestavil in uredil
A. Kalan,
urednik „Domoljuba“.
— Ponatis iz „Domoljuba“ —
I. zvezek. — Cena 20 kr.
Obseg:
Zlati lasje. — Dedščina. — V za-
metih pokopan. — Veronika. — Sama
smola! — Trojni sveti večer. — Božič
na sv. Gothardu. — V valovih žie-
ljenja. — Lovski tat. — Luč na oknu.
— Po viharju svetlo solnce. — Požar.
— Lepi pirhi. — Maružnik. — Ob-
hajilo v ječi.
Dobiva se v „Katol. Bukvarni“
in pri H. Ničmanu v Ljubljani.
V kratkem bode izšel II. zvezek.

Novo urejeno gostilno

s kegljiščem

na Rimski cesti št. 20,

prej „pri lovcu“

priporočam sl. občinstvu iz mesta in z dežele. Točim pristna dolenjska vina in vedno sveže pivo; dobiti so okusna gorka in mrzla jedila. Postrežba je točna in prijazna.

Na razpolago je posameznim partijam in večjim družbam za kurjavo prirejeno krito

kegljišče.

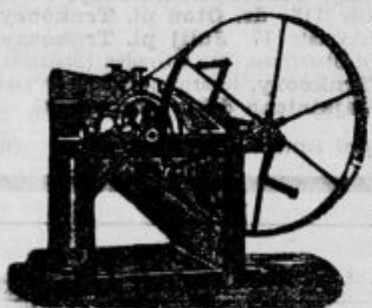
V obilni obisk se priporoča velespoštovanjem

(1480) 3-1

A. Lindner.

Vsi stroji za kmetijstvo in vinorejo!

Plugi, brane, njivni valarji, sejalnice, stroji za košnjo, obračalnica za seno, konjske zobače, stiskalnice za seno, mlatilnice, gepelji, loko-

mobili, trieure, snažilnice žita, stroji za robkanje turšice, slamoreznice, stroji za trenje žita, za rezanje repe, za malenje in meškanje sadja, za stiskanje grozdja in oliv, peronospora-aparati, stroji za lupljenje ovočja, sušilnice za ovočje in zelenjad, smrki (pumpe) za vino, kletne priprave, smrki za vodnjake, krožne žage, decimalne tehtnice, tehtnice za živino, mlečni separatorji, priprava za vzdigavanje sodov, stroji za vrtnanje, avtomatično delujoče stiskalnice sladke krme, stroji za žetanje,

(20-19) treslice itd. (20-19)

Vse najboljše izdelano po najnižji tovarniški ceni.

Jamstvo! Pripravno plačevanje! Gas poskušnje!

Zaloga kmetijskih in vinorejskih strojev

IG. HELLER, II, Dunaj, Praterstrasse 78.

Bogato ilustrovani 144 strani obsežajoči ceniki v nemškem, italijanskem in slovanskem jeziku se pošiljajo gratis in franko.

Zanesljivi zastopi se povsod osnujejo.

Andr. Druškovič,

trgovec z železnino,

Mestni trg 10, LJUBLJANA, Mestni trg 10,

priporoča svojo bogato zalogo

štedilnikov, nagrobnih križev, kuhinjskega in vsakovrstnega poljedelskega orodja, kovanje za okna in vrata, cementa itd., sploh vsega v to stroko spadajočega blaga. (30)

Fine vodne žage in pile,

za kojih dobroto se jamči, po najnižji ceni.

Sarg-ovo zdravstveno oblastveno preskušeno

zobno čistilno sredstvo

KALODONT.

Dobiva se v lekarnah in parfumerijah itd. kos po 35 kr. (1419) 4

Zobozdravnik Schweiger

nastanil se je

v hôtelu „Pri Maliču“ (Stadt Wien),

II. nadstropje, št. 25-26.

Ordinira vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne ter od 2. do 5. ure popoldne. — Ob nedeljah in praznikih od 9. ure dopoldne do 1 ure dopoldne.

Na razpolago ima najnovejše in najboljše gledé na umetno zobovje, bodisi posamezno ali skupno. Plombuje votle zobe z najtrpežnejšim in najboljšim plombovim sredstvom — zlatom in platino — prednje zobe pa v emailirani plumbi, ki je barvi zob popolnem enaka. (1423) 8

Za dobro izvršitev jamči v vsakem slučaju.

Popolna razprodaja! Izredno ugodna prilika!

Radi popolne opustitve

velike zaloge

najraznovrstnejših ur

bode od 1. decembra 1891

reelna razprodaja

v prodajalnici

A. Geba,

Slonove ulice št. 11 v Ljubljani.

Na predaj bode pod troškovno ceno bogata izbira vsakovrstnih zlatih in srebrnih ur za gospode in gospé, ur na nihalo, ur budilnic in stenskih ur. — Srebrne verižice bodo tudi razprodane. — Poprave vsprejemljejo se in izvršujejo točno, reelno in ceno, dokler traja razprodaja. — Vsa oprava v prodajalnici in urarsko orodje prodá se po ceni (1481) 20-1

Ceneje kot za lastno troškovno ceno! Najprimernejša božična in novoletna darila!

Kovertes firmo

priporoča

Katoliška Tiskarna

po nižji ceni.

izdelovatelj cerkvene posode itd.

Ljubljana

sv. Petra cesta št. 27.

Priporoča svoje izdelke prečastiti duhovščini in p. n. cerkvenim predstojnikom po najnižji ceni v najnovejših in lepih oblikah. (1339) 8

Na željo pošilja načrte in ilustrovane cenike.

Staro orodje in posode jemlje v popravo.

Dunajska borza.

Dne 28. novembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	90 gld. 90 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	90 " 65 "
Zlata renta 4%, davka prosta	107 " 50 "
Papirna renta 5%, davka prosta	101 " 80 "
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	1000 " — "
Kreditne akcije, 160 gld.	272 " 25 "
London, 10 funtov stl.	117 " 85 "
Napoleonador (20 fr.)	9 " 35 "
Cesarski cekini	5 " 60 "
Nemških mark 100	57 " 85 "

Dne 27. novembra.

Ogerska zlata renta 4%	102 gld. 50 kr.
Ogerska papirna renta 5%	103 " 50 "
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	133 " 75 "
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	145 " — "
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	178 " 75 "
Zastavna pisma avstr. osr. zem. kred. banke 4%	96 " 20 "
Zastavna pisma " " " 4 1/2%	100 " — "
Kreditne srečke, 100 gld.	183 " 25 "
St. Genois srečke, 40 gld.	61 " — "

Ljubljanske srečke, 20 gld.	20 gld. 50 kr.
Avstr. rudečega križa srečke, 10 gld.	16 " 30 "
Rudolfove srečke, 10 gld.	19 " 50 "
Salmove srečke, 40 gld.	59 " — "
Windischgrazove srečke, 20 gld.	51 " 75 "
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	143 " — "
Akcije Ferdinandove sav. želez. 1000 gl. st. v.	2740 " 75 "
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	78 " 50 "
Papirni rubelj	1 " 12 1/2 "
Laških lir 100	45 " 50 "

MERCUR menjarnična delniška družba na Dunaju, I., Wollzeile šte. 10.

Najkulantnejše se kupujejo in prodajajo v kursnem listu navedeni vrednostni papirji, srečke, valute in devize.

Razna naročila izvrše se najtočneje.

Za nalaganje glavnice priporočamo:

4% gališke propinacijske zadolžnice.

4 1/2% zastavna pisma peštanske ogerske komercijonalne banke.

4 1/2% komunalne obveznice ogerske hipotečne banke z 10% premijo.

Na te papirje daje posejila avstro-ogerska banka in podružnice njene.

150.000 goldinarjev

se more dobiti s

promeso iz 1864. l.,

ki velja cela 4 1/2 gld., polovica 2 1/2 gld in 50 kr. kolek.

Žrebanje dne 1. decembra!